

(Elfogadva 2000 márciusában az ILTA éves közgyűlésén Vancouver-ben.
(2018 januárban az ILTA Végrehajtó Bizottsága kisebb változtatásokat hagyott jóvá)

Az első Etikai Kódex, melyet az International Language Testing Association (Nemzetközi Nyelvtudásmérési Egyesület) készített, morális filozófiai elvekre támaszkodik és azzal a céllal készült, hogy a jó szakmai gyakorlatot erősítse. Ez a Kódex se törvényi, se jogszabályi hatállyal nem bír, és a nyelvtudásmérés gyakorlatához sem ad útmutatót, azonban minden nyelvtudásmérési szakember számára követendő etikai mérceként kíván szolgálni. Kiegészítésként készült hozzá egy Gyakorlati Útmutató (az ILTA honlapján érhető el). Az Etikai Kódex alapjait olyan elvek biztosítják, mint a jó szándék, a rosszat nem akarás, az igazságosság, az autonómia és a civil társadalom iránti tisztelet.

Ez az Etikai Kódex 9 alapelvet nevez meg, melyek lényegét több annotáció (kiegészítő magyarázat) is megvilágít; ezek az alapelvek meghatározzák, hogy az ILTA tagjai mit tegyenek, vagy mit ne tegyenek, vagy általában véve hogyan viselkedjenek, vagy mint a szakma képviselői mire törekedjenek; továbbá azt is meghatározzák, hogy az adott elvek megtartásának milyen nehézségei vannak, vagy mi mentesít az elvek alól. Az Annotációk kifejtik, hogy milyen szankciói lehetnek a Kódexben foglaltak be nem tartásának, világossá téve azt, hogy a Kódex elveitől való eltérés komoly következményekkel járhat, mint például az ILTA tagság visszavonása, melyet az ILTA Etikai Bizottsága kezdeményez.

Jóllehet ez a Kódex más hasonló, korábban használt etikai kódexek figyelembevételével készült, a kimondott célja az, hogy tükrözze a világ társadalmi és kulturális értékeinek állandóan változó egyensúlyát, és ezért fontos, hogy a nyelvtudásmérési szakemberek a jelen Kódexet a kapcsolódó Gyakorlati Útmutatóval együtt értelmezzék.

Minden szakmai kódex arra hivatott, hogy irányt mutasson a szakmai lelkiismeretnek és ítéletnek. Az ILTA Etikai Kódexe nem mentesíti a nyelvtudásmérési szakembereket azon kötelezettségük és felelősségük alól, melyeket más, számukra érvényes Kódexek írnak elő, vagy melyek akár nemzeti, vagy nemzetközi jogszabályok hatálya miatt rájuk vonatkoznak.

A nyelvtudásmérési szakemberek független erkölcsi felelősséggel rendelkező személyek, és előfordulhat, hogy olyan morális álláspontot képviselnek, amely miatt nem tudnak részt venni bizonyos tevékenységekben. Erkölcsi alapon visszautasíthatják, hogy olyan tevékenységekben vegyenek részt, melyek ellentétesek személyes meggyőződésükkel. Abban az esetben, ha a nyelvtudásmérési szakember olyan állást fogad el, ahol előreláthatóan személyes erkölcsi konfliktus is felmerülhet, köteles tájékoztatni (leendő) munkáltatóját erről a tényről. A munkáltatónak és kollégáknak kötelességük azt biztosítani, hogy az ilyen nyelvtudásmérési szakembert ne érje diszkrimináció a munkahelyén.

Az Etikai Kódexet kiegészíti a Gyakorlati Útmutató (az ILTA honlapján érhető el). Míg az Etikai Kódex a szakmai tevékenység morális kérdéseivel és ideális megvalósulásával

foglalkozik, addig a Gyakorlati Útmutató a minimum követelményeket határozza meg, és arra törekszik, hogy a szakmai kötelezettségesség és szakszerűtlen magatartás közötti különbséget tisztázza.

Mind az Etikai Kódexnek, mind a Gyakorlati Útmutatónak szükségszerűen figyelembe kell vennie a szakma szükségleteit és a szakmában bekövetkező változásokat, így idővel mindkét dokumentumot módosítani kell, hogy megfelelően tükrözzék a nyelvi tesztelésben és a társadalomban bekövetkező változásokat. Az Etikai Kódexet ötvenként felül kell vizsgálni, vagy szükség szerint akár előbb is.

1. Alapelv

A nyelvtudásmérési szakembereknek tisztelniük kell minden egyes vizsgázójuk emberiségét és méltóságát. A lehető legjobb szakmaisággal kell őket kezelniük, és a nyelvtudásmérési szolgáltatás során tiszteletet kell tanúsítani minden egyén számára személyes szükségleteiket, értékeiket és kultúrájukat illetően.

Annotáció

- A nyelvtudásmérési szakemberek elkerülnek bármilyen diszkriminációt vagy kizsákmányolást vizsgázóikkal szemben a következők alapján: kor, nem, faj, etnikai hovatartozás, szexuális irányultság, nyelvi háttér, hitvallás, politikai hovatartozás vagy vallás, és egyúttal azt is kerülik, hogy saját meggyőződésüket tudatosan a vizsgázókra rákényszerítsék (például társadalmi, spirituális, politikai és ideológiai vonatkozásban).
- A nyelvtudásmérési szakemberek soha nem zsákmányolják ki az ügyfeleiket, vagy próbálják meg befolyásolni őket olyan módon, mely sehogyan sem kapcsolható az adott szolgáltatáshoz vagy vizsgálódáshoz.
- A nyelvtudásmérési szakember és ügyfele közötti szexuális kapcsolat minden esetben elítélendő, nem etikus.
- Nyelvvizsgázók (valamint diákok) részvételével a nyelvtudás méréséhez kapcsolódó oktatás és kutatás csak a vizsgázók előzetese beleegyezésével lehetséges, tiszteletben tartva méltóságukat és magánéletüket. Azokat, akiket érint, tájékoztatni kell, hogy amennyiben nem kívánnak részt venni a nyelvtudásméréshez kapcsolódó oktatásban vagy kutatásban, az nem befolyásolja a nekik nyújtott nyelvtudásmérési szolgáltatás minőségét (a tanításban, a kutatásban, a tesztfelkészítésben és tesztet érintő adminisztrációban). A média minden formájának (legyen az papíralapú, elektronikus, videó, audio) másodlagos célra történő használata a vizsgázó előzetes információn alapuló beleegyezéséhez kötött.
- A nyelvtudásmérési szakemberek megtesznek azért mindent, hogy a közreműködésükkel létrejött információkat az összes érdekelt fél számára a lehető legerősebb módon adják közre.
- Amennyiben lehetséges, a vizsgázókkal konzultálni kell minden olyan ügyben, mely érdekeiket befolyásolhatja.

2. Alapelv

A nyelvtudásmérési szakembereknek a vizsgázóikról tudomásukra jutott összes információt bizalmasan kell kezelniük a munkájuk során, és csak jól megfontolt szakmai érvek mentén oszthatják azt meg.

Annotáció

- Annak dacára, hogy egyre elterjedtebbek a fénymásolt anyagok és bármilyen egyéb másolatok (nemcsak a Fax, hanem bármilyen az eredetivel megegyező másolat), valamint a számítógépes tesztadatok és adatbankok, a különböző helyekről felmerülő, egyre növekvő igény az elszámolási kötelezettség iránt és a vizsgázóktól kapott információk személyes jellege miatt a nyelvtudásmérési szakembereknek kötelességük betartani a vizsgázók adataihoz kapcsolódó titoktartási kötelezettséget, és biztonságosan kezelni minden olyan információt, mely a nyelvtudásmérési szakember és a vizsgázó relációjában keletkezik.
- A titoktartási kötelezettség nem abszolút érvényű, különösen olyan esetben, ha az adatok olyan diákokra vonatkoznak, akik bejutásért vagy kinevezésért versengenek. Igyekezni kell megtartani a kényes egyensúlyt a titoktartás, mint a nyelvtudásmérési szakember alapvető kötelezettsége és a társadalom irányába történő felelősségvállalás között.
- Ugyanígy, bizonyos esetekben, a szakmai szolgáltatás színvonalának javítása érdekében, a nyelvtudásmérési szakember kollégáinak szintén joga van a vizsgázók adataihoz hozzáférni, Ilyenkor azokra, akik az adatokhoz hozzáférést kapnak, szintén titoktartási kötelezettség vonatkozik.
- A vizsgázók adataira, melyeket nem közvetlenül a vizsgázóktól nyertek (hanem például a mérésben résztvevő diákok tanáraitól) ugyanazok a titoktartási elvek vonatkoznak.
- Az adatok közzétételére jogszabályi kötelezettségek vonatkozhatnak, például akkor, ha a nyelvtudásmérési szakembert szakértőként bírósági vagy törvényszéki tárgyalásra beidézik. Ilyen esetekben a nyelvtudásmérési szakember mentesül a titoktartási kötelezettség alól.

3. Alapelv

Bármilyen kipróbálás, kísérlet, eljárás vagy egyéb kutatási tevékenység végzése esetén a nyelvtudásmérési szakembereknek be kell tartaniuk minden rájuk vonatkozó nemzeti és nemzetközi útmutatókban található etikai elvet,

Annotáció

- A nyelvtudásmérés fejlődése a kutatástól függ, melybe szükségszerűen be kell vonni embereket. Az ilyen kutatásnak illeszkednie kell a tudományos kutatás általánosan

elfogadott elveihez, a vonatkozó szakirodalom alapos ismeretére kell épülnie, és a legmagasabb színvonalon kell megtervezni és végrehajtani.

- Minden kutatásnak megfelelő indoklása kell, hogy legyen, és hogy a tervezett tanulmányoknak alkalmasnak kell lenniük a felvetett kérdések megválaszolására.
- A kutatási alanyok emberi jogai mindig felülírják a tudomány vagy a társadalom érdekeit.
- Amennyiben a kutatási alanyt kellemetlenség vagy veszély érheti, az adott kutatás előnyeit mérlegelni kell, melyek azonban semmiképpen sem használhatók arra, hogy a kellemetlenséget vagy veszélyt igazolják. Ha előre nem látott káros hatások jelentkeznek, a kutatást mindig le kell állítani vagy módosítani kell.
- Egy független Etikai Bizottságnak kell minden kutatási tervet minősítenie, ami biztosítéka annak, hogy a tanulmányok megfelelnek a legmagasabb tudományos és etikai elvárásoknak.
- A kutatással kapcsolatban a célokra, kockázatokra és kellemetlenségekre kiterjedő minden releváns információt előzetesen meg kell osztani a kutatásban résztvevő alanyokkal. Az információt a lehető legközérthetőbb módon kell megfogalmazni. A kutatáshoz szükséges beleegyezés szabad, minden nyomástól, kényszertől és kényszerítéstől mentes kell, hogy legyen.
- A kutatásban résztvevő alany szabadon dönthet arról, hogy visszautasítja vagy visszavonja a kutatásban való részvételét még mielőtt a kutatási eredményeket publikálnák. Az ilyen visszautasítás nem veszélyeztetheti a kutatási alannyal szembeni bánásmódot.
- Körültekintően kell eljárni az előzetes beleegyezésnél a függő viszonyban lévő kutatási alanyok esetében (például diákok, időskorúak, nyelvtudásukat tekintve kihívással küzdő tanulók).
- Kiskorúak esetében a beleegyezést nemcsak a szülőtől vagy a gondviselőtől kell megszerezni, hanem a gyerektől is, amennyiben az kellően érett és döntésképes.
- A kutatás során szerzett bizalmas információt csak olyan célra lehet felhasználni, ami szerepel a jóváhagyott kutatási tervben.
- A közzétett kutatási eredményeknek valósak és pontosnak kell lenniük.
- A közzétett kutatási jelentések nem fedhetik fel a kutatásban résztvevő alanyok személyét.

4. Alapelv

A nyelvtudásmérési szakemberek, amennyire csak tőlük telik, nem engedik, hogy szakmai tudásukat és készségeiket mások rossz célra használják fel.

Annotáció

- A nyelvtudásmérési szakemberek szándékosan nem használhatják szakmai tudásukat és készségeiket arra, hogy a vizsgázóik érdekeivel ellentétes célokat

szolgáljanak. Amikor egy beavatkozás közvetlenül nem a vizsgázók érdekeit szolgálja (például amikor a vizsgázókat arra kéri, hogy kísérleti alanyok legyenek egy más intézmény számára fejlesztett szintező típusú vizsgában), a tevékenység jellegét egyértelműen kell az érintettek tudomására hozni.

- Ha valaki különbözik a társadalom döntő többségétől erkölcsi, vallási, stb. nézetei vagy státusza tekintetében akár egy nem szívesen látott bevándorló, az illető nyelvtudásának minősítését ezek a tényezők nem befolyásolhatják.
- Bármilyenek legyenek is a jogi körülmények, a nyelvtudásmérési szakemberek nem vehetnek részt sem közvetlenül, sem közvetve mások kínzásában vagy kegyetlen, embertelen, megalázó büntetés bármilyen más formájában (lásd a Tokiói Nyilatkozatot, 1975).

5. Alapelv

A nyelvtudásmérési szakemberek arra kell törekedniük, hogy szakmai ismereteiket fejlesszék és megosszák azokat kollégákkal és más, (idegen) nyelvvel foglalkozó szakemberekkel.

Annotáció

- A folyamatos tanulás és az egyén ismereteinek bővítése alapvető a szakmai szerep kiteljesítéséhez; amennyiben ezt nem sikerül teljesíteni, az a vizsgázókkal szembeni rossz szolgálatnak minősül.
- A nyelvtudásmérési szakemberek igyekeznek kihasználni a folyamatos fejlődés különböző formáit, melyek rendelkezésükre állnak. Ezek közé sorolható az, amikor nyelvtudásmérési képzéseken és szakmai konferenciákon vesznek részt, és a számukra releváns szakmai közleményeket rendszeresen olvassák.
- A nyelvtudásmérési szakemberek kihasználják az alkalmat, hogy eszmecsere-t folytassanak kollégákkal és más, számukra releváns, (idegen) nyelvvel foglalkozó szakemberekkel, hogy ezáltal szakmai ismereteiket bővíthessék.
- A nyelvtudásmérési szakemberek megosztják új ismereteiket a kollégákkal elismert szakmai folyóiratokban megjelent közlemény formájában vagy megbeszéléseken.
- A nyelvtudásmérési szakembereknek kötelessége, hogy segítsék a képzésben részesülő nyelvtudásmérési szakemberek oktatását és azok szakmai fejlődését, és hogy az adott képzés alapkövetelményeinek kidolgozásában részt vegyenek.
- A nyelvtudásmérési szakemberek készek arra, hogy részt vegyenek olyan diákok oktatásában, akik a nyelvvel foglalkozó szakemberek SZÉLESEBB köréhez tartoznak.

6. Alapelv

A nyelvtudásmérési szakembereknek osztozniuk kell aziránt érzett felelősségükben, hogy a nyelvtudásmérési szakma becsületességét megőrizhesse.

Annotáció

- A nyelvtudásmérési szakemberek arra törekednek, hogy a szakma integritása megerősödjön a kollégák közötti bizalom és kölcsönös felelősségvállalás elősegítésével. Amennyiben véleménykülönbség merül fel, a különböző álláspontokat az őszinteség és tisztelet hangján kell megfogalmazni mintsem a kölcsönös hírnévrontás eszközével.
- A nyelvtudásmérési szakemberek a társadalom számára normákat dolgoznak ki és gyakorolják azokat. A helyzetük igen kiváltságos, mely egyúttal nagy felelősséget is ró rájuk abban a tekintetben, hogy személyes normáknak és morális elvárásoknak kell megfelelniük mind a szakmai munkájukban, mind a magánéletük azon területein, melyek alapján munkájuk tisztessége megítélhető.
- Azon nyelvtudásmérési szakembereknek, akiknek tudomására jut egy kolléga szakmához nem méltó viselkedése, cselekedniük kell; ez jelentheti azt, hogy a megfelelő hatósági szervet tájékoztatják az esetről.
- Amennyiben valaki nem tartja be a jelen Etikai Kódexben foglaltakat, ügyében a legszigorúbb eljárás várható és akár súlyos büntetés érheti, melyek között szerepel az ILTA tagság visszavonása.

7. Alapelv

A nyelvtudásmérési szakemberek társadalmi szerepvállalóként arra kell törekedniük, hogy a nyelvtudásmérés és értékelés, valamint a nyelvtanítási szolgáltatások minőségét fejlesszék, azok igazságos elosztását elősegítsék, továbbá, hogy a nyelvtanulást és nyelvtudást érintő kérdésekben a társadalom ismereteit gazdagítsák.

Annotáció

- A nyelvtudásmérési szakembereknek külön kötelessége, hogy a nyelvtudásmérési gyakorlat/szolgáltatások minőségi javulását elősegítsék, mivel a vizsgázóknak nincs sem jogköre, sem befolyása ehhez annak okán, hogy nem anyanyelvi beszélők.
- A nyelvtudásmérési szakemberek tudásuknál és tapasztalatuknál fogva készen kell, hogy álljanak arra, hogy tanácsot adjanak azoknak, akik a nyelvtudásmérési szolgáltatás biztosításáért felelnek.
- A nyelvtudásmérési szakemberek készen állnak arra, hogy szószólók legyenek és csatlakozzanak másokhoz annak érdekében, hogy a nyelvtudásmérésben érdekelt

vizsgálók számára a lehető legmagasabb színvonalú nyelvtudásmérési szolgáltatások elérhetőek legyenek.

- A nyelvtudásmérési szakemberek készen állnak arra, hogy együtt dolgozzanak tanácsadó, törvényes, vagy önkéntes testületekkel és kereskedelmi szervezetekkel, melyek a nyelvtudásmérési szolgáltatás biztosításában szerepet játszanak.
- A nyelvtudásmérési szakemberek megfelelő lépéseket tesznek, ha a szolgáltatások pénzügyi megszorítások vagy egyéb okok miatt a minimális színvonal alá süllyednek. Kivételes esetekben a nyelvtudásmérési szakembereknek el kell határolódnuk az ilyen szolgáltatásoktól, feltéve, hogy az nem lesz káros befolyással a vizsgálókra.
- A nyelvtudásmérési szakemberek készen állnak arra, hogy a releváns tudományos adatokat és széles körben elfogadott szakmai véleményeket értelmezzék és közzé tegyék a társadalom számára. Ezen tevékenységük közben a nyelvtudásmérési szakemberek világossá teszik, hogy milyen minőségben nyilvánulnak meg: egy elismert szakmai testület szószólójaként vagy nem. Ha a közzétett vélemények eltérnek az általánosan elfogadottaktól, azt egyértelművé teszik.
- A nyelvtudásmérési szakemberek részéről elfogadható, ha tudományosan alátámasztott érveléssel járulnak hozzá szociálpolitikailag érzékeny témájú közéleti vitákhoz, mint például a társadalmi hovatartozás, társadalmi hátrányok és gyermeknevelés.
- A nyelvtudásmérési szakemberek különbséget tesznek aközött, hogy szakmai tudáson alapuló oktatói vagy állampolgári szerepet töltenek be.
- Az adott alapelv alá tartozó kötelezettségeik teljesítése közben a nyelvtudásmérési szakemberek elkerülik, hogy önmagukat reklámozzák és a kollégák jó hírét aláássák.
- A nyelvtudásmérési szakemberek világossá teszik, hogy nem állítják azt (és még annak látszatát sem keltik), hogy a releváns ismeretek birtokában egyedül ők vannak.

8. Alapelv

A nyelvtudásmérési szakembereknek szem előtt kell tartaniuk azon kötelezettségeiket, melyeket az a társadalom ró rájuk, melyben dolgoznak, de azt is fel kell ismerniük, hogy esetenként a kötelezettségek konfliktusba kerülhetnek azon felelősségükkel, mellyel a vizsgálók és más ügyfelek felé tartoznak.

Annotáció

- Amikor a teszteredményeket intézmények számára közzéteszik (kormányhivatalok, szakmai szervezetek, egyetemek, iskolák, vállalatok), a nyelvtudásmérési szakembereknek kötelessége a pontos eredményközlés, legyen az bármennyire kedvezőtlen a vizsgálók vagy egyéb ügyfelek (családok, leendő munkáltatók, stb.) számára.

- Abban a társadalomban, ahol dolgoznak, a nyelvtudásmérési szakembereknek fel kell ismerniük a társadalom mérési követelményei irányában a kötelezettségüket, még akkor is, ha a követelményekkel nem értenek egyet. Ahol az egyet nem értés elég erős ahhoz, hogy megalapozott elutasítás kövesse, a nyelvtudásmérési szakembernek jogában áll a szolgáltatásait felfüggeszteni.

9. Alapelv

Az összes ügyfelüket figyelembe véve a nyelvtudásmérési szakembereknek rendszeresen át kell tekinteniük az összes általuk vezetett projekt potenciális rövid- és hosszú távú hatását, fenntartva maguknak azt a jogot, hogy szakmai lelkiismereti okok miatt a szolgáltatásaikat adott esetben felfüggeszék.

Annotáció

- A nyelvtudásmérési szakemberek, mint a szakma képviselői, felelősséggel tartoznak azért, hogy a hozzájuk véleményezésre benyújtott projektek etikai következményét felmérjék. Jóllehet lehetetlen átgondolni minden eshetőséget, a lehetséges következményeket alaposan mérlegelni kell, és abban az esetben, ha a várt következmények szakmailag nem elfogadhatóak, a szolgáltatásaikat fel kell függeszteniük. Ilyen esetben más nyelvtudásmérési szakemberrel célszerű konzultálniuk annak érdekében, hogy meggyőződjenek arról, hogy mások is osztják-e a véleményüket. Azonban ha a kollégák véleménye eltér, az a jog mindig megilleti a nyelvtudásmérési szakembert, hogy lelkiismereti okokra hivatkozva fenntartsa külön véleményét.

© Copyright ILTA

magyar fordítás/Hungarian translation, 2018:

fordító/translator: Ildikó Csépes (University of Debrecen, Hungary)

lector/reviewer: Katalin Brózik-Piniel (Eötvös Lóránd University, Hungary)